

Sociologická linie estetiky v 19. století



Vznik sociologie

- v 19. století dochází k hromadnému oddělování společenských a přírodních věd
- vznik sociologie - několik faktorů
 - a) myšlenka pokroku
 - b) dosažení společenské harmonie na základě vědeckých poznatků
 - c) záliba v cestování do cizích zemí

August Comte (1798-1857)

- vypracoval novou pozitivistickou filosofii
- dílo Kurz pozitivní filosofie - nová filosofie musí vycházet z exaktnosti přírodních věd
- rozvíjí nový přístup ke zkoumání společnosti založený na vědeckých zásadách
- pojetí sociologie jako vědy o společnosti - jedinec musí být zkoumán jako součást širšího společenského celku
- analýza společnosti by měla probíhat na dvou úrovních
- a) sociální statika - společenské kolektivy
- b) sociální dynamika - vývoj společnosti
- Představa ideální společnosti - zabývá se tvorbou krásy, práce i lidský život získají estetický smysl

Stendhal – předchůdce sociologicky zaměřené estetiky

- stať Dějiny malířství v Itálii - zkoumá předpoklady pro vznik renesance, vychází z hodnot tehdejší společnosti
- vkus závisí na konkrétních zvycích a hodnotách dané společnosti
- Stendhalův syndrom



Hippolyte Taine (1828-1893)

- studie Dějiny anglické literatury (1863) a Filozofie umění (1865)
- Dějiny anglické literatury - Taine zde definoval teorii tří obecných příčin, které determinují dílo umělce:
 - 1.rasa, původ
 - 2.dějinná chvíle
 - 3.přírodní a společenské prostředí
- Filozofie umění - umělecké dílo nikdy nestojí osamoceně, ale vždy je součástí širšího celku
- různé styly umění se objevují a zase mizí na základě dobového charakteru - estetika by se měla stát historickou disciplínou
- musí vycházet z objektivních faktů: zjišťovat, popisovat a vysvětlovat ne hodnotit

Émile Hennequin (1859-1888)

- Dílo vědecká kritika - literární dílo má tři části: Dílo, autor, čtenář
- polemika s Tainem – poukazuje na to, že stejná rasa, prostředí i doba produkuje odlišné umělce
- umělecké dílo může proměňovat společnost
- dílo je úspěšné, protože vyjádří určitý pocit či náladu doby

Jean-Marie Guyau (1854-1888)

- usiloval o vytvoření dokonalejší společnosti prostřednictvím estetiky
- umění jako společenské pojítko - vnímání krásy uměleckého díla nás sbližuje, máme stejný pocit
- umění může stvořit nový typ společnosti
- umění ovšem může mít i silně negativní vliv na společnost
- hlavním příkladem nevhodného umění dobová fascinace obludností, anomálií - Tod Browning - Freaks (1932) - <https://www.youtube.com/watch?v=vJVXTKkjsxA>

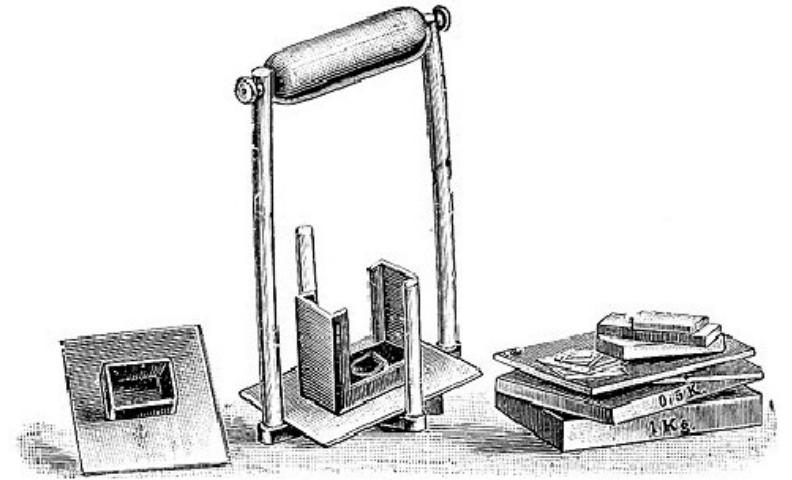
Psychologická linie estetiky v 19. století

Různé významy pojmu psychologie

- a) metafyzické teorie zabývající se lidskou duší
- b) experimentální estetika
- c) průzkum psychologie umělce i diváka
- d) teorie emocí

Gustav Theodor Fechner (1801-1887)

- Zástupce filozofického směru známého pod názvem Novokantizmus
- vědecký výzkum estetického prožitku - experimenty s jednoduchými geometrickými tvary
- např. zákon prahu: kdy zaznamenáme podnět
- asociační zákon - dílo stimuluje naše představy



Wilhelm Maximilian Wundt (1832 - 1920)

- založil na univerzitě v Lipsku první psychologickou laboratoř
- zkoumal zrak, pozornost, emoce a paměť
- Dílo - Základy fyziologické psychologie (1874) - vědecký výzkum hudby a výtvarného umění

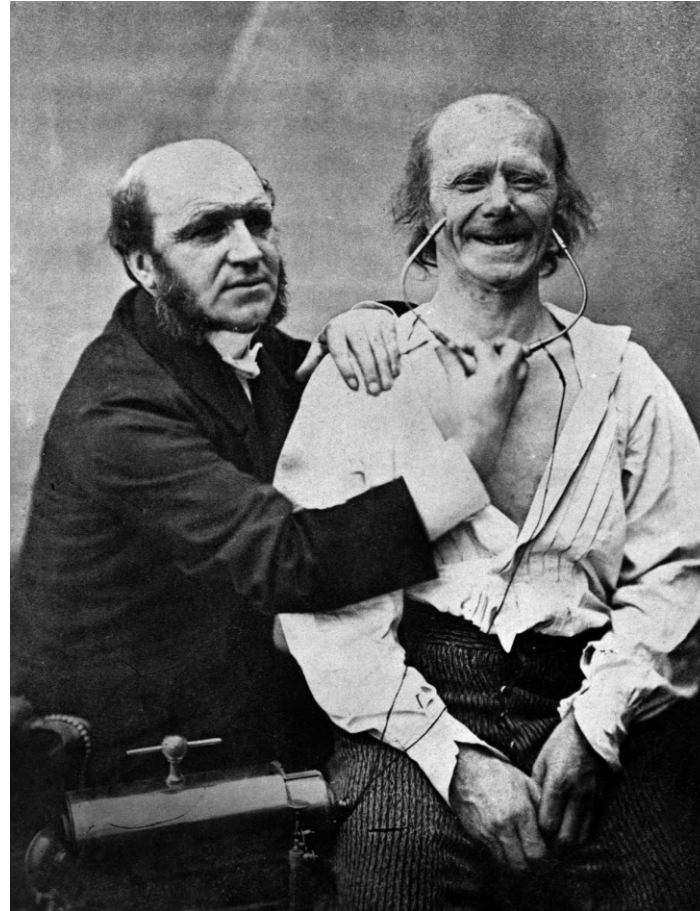


Wundtovy experimenty

- Wundt se svými studenty trávil hodiny posloucháním metronomu - účinky rytmu na naši psychiku
- zjišťuje jak reagujeme na různé barvy
- Wundt zjišťuje, že experimenty s jednotlivými elementy estetického zážitku nestačí k vysvětlení jeho komplexního působení



Guillaume Duchenne de Boulogne - katalogizace emocí



Edward Bullough – teorie estetické distance

- můžeme zaujmout dva různé postoje k určitému jevu
- a) praktický - jak lze využít daný jev pro naše potřeby a cíle
- b) estetický - odstup od jevu, vnímání estetických kvalit

- estetická distance je pohyblivá, má dva póly

- a) poddistancování - <https://www.youtube.com/watch?v=rCYfrAPEz38>
- b) předdistancování - <https://www.youtube.com/watch?v=c80-nyjP9Hg>



Wilhelm Worringer (1881-1965)

- jeho teoretické dílo založeno na dvou pojmech abstrakce a vcítění
- v dějinách umění střídavě převládá buď abstrakce nebo vcítění (někdy se oba kombinují)
- definice vcítění - výsledkem přátelského vztahu ke světu, subjekt do objektu vkládá svou životní sílu, naplnění, snažení a následně je v tom objektu prožívá, vciťujeme se především do děl, která připomínají živé organismy
- definice abstrakce - vyjádření hrůzy a úzkosti ze světa kolem nás (nejednoznačnost a nepřehlednost světa kolem nás), zvěčnění předmětu (jeho redukce na abstraktní formu) - výsledkem uklidnění
- tyto dvě tendence jsou dvojicí, která charakterizuje uměleckou tvorbu

Dílo - Problematika formy v gotice (1910)

- Domorodý umělec - abstrakce



- moderní člověk - abstrakce

